

Beszámoló jelentés a dorogi "József Attila" Művelődési Központ "Kadio Ottokár" Barlangkutató szakkörének 1977. évi tevékenységéről

Az 1977. év folyamán munkánkat - az előző évekhez hasonlóan - a Sátorkőpusztai- és Strázsa-barlang további feltárása és karbantartása képezte. A két barlang közötti feltételezett összeköttetés felfedezése, a barlangok még elzárt részeinek feltárása és a már ismert szakaszok karbantartása, az érdeklődők számára bemutatás biztosítása alkották tevékenységünket ezen a területen.

A kutatómunka váltakozóan egész évben folyamatosan szombat és vasárnaponként folyt.

1. A Sátorkőpusztai-barlang a legrégebbi kutatási területünk. A sok évig hiába remélt továbbjutás 1977. évben végre sikerült. Az előző évi jelentésben részletezett feltárási munkát a későbbiekben a függőaknánál fakadó rétegforrás nagymértékben akadályozta, állandóan víz alatt tartva a keskeny bejáratú szakasz kuszodáját, amerre a további feltárás folyik. Ezért a víz elvezetését /csőrendszer beépítését, a forrásfenék betonozását, a vízszorgás egybefogását/ kellett megoldani. Gondot okozott az ácsolat aljánál a betüremkedő képlékeny agyag, amely fentről /állandó nyomás alatt/ újabb utánpótlást kapott. Az ácsolás teljes befejezése /tüzés, sűrű bélelés, rögzítés/ után kerülhetett csak sor az új "Kadio-szakasz" további feltárására. Ugyanígy gondot okozott a felhozott agyagos törmelék elhelyezése is. A nagyterem egyenetlen részeit töltöttük fel a kihordott anyaggal. Az októberben felszerelt telefonvonal nagymértékben megkönnyítette a munkák irányítását.

A Sátorkőpusztai-barlangnál a feltáró munkára fordított napok száma 24 volt. 184 fő 651 munkaóra végzésével folytatta itt a feltárást. A barlang járatait állandó karbantartási munkákkal tettük alkalmassá arra, hogy szélesebb körű érdeklődést is kielégíthessen, illetve a fáradsalmakat vállaló turisták, diákok és egyéb látogatóink is bejárhassák a barlang szakaszait. Itt jegyeznénk meg, hogy minden érdeklődő szerint hazánk látványossága megérdemelné, hogy sokkal több figyelmet kapjon. Csoportunk anyagiak híján képtelen megoldani, hogy az egyes nehezebben járható szakaszokat kiépített léposókkal hidaljuk át.

2. A Strázsa-barlang feltárási munkálatait megnehezíti, hogy végpontján az elkeskenyedő járat hasadékban végződik. A hasadék szélesítése, - amely a törmelék kiszállítása miatt szükséges lenne - egyelőre megálljt parancsolt a feltárásoknak, melyek most tavasz óta ideiglenesen szüneteltek a szükséges felszerelés beszerzésének nehézségei miatt. Ezévből itt 38 fő 5 munkanapon 160 óra munkát végzett.
3. Tavasztól kezdve legjelentősebb feltárási területünk a Pilis-nyergi-viznyelő volt, amely a nyári időszakban, sőt a hűvösebb idő beálltáig a legtöbb munkát, munkaórát és erőfeszítést igényelte. Nagy könnyebbséget jelentett a Pilisi Parkerdő által készített és felállított kutató-faház megépítése, hiszen így megkönnyítették védett fekvőhellyel az itt tartózkodást és nem kellett már minden alkalommal az összes felszerelést magunkkal vinni. Így a szabad szombatok lehetővé tették, hogy 2-2 1/2 napos munka minden perce kihasználható legyen. A táborhely kialakítása után teljes erővel folytathattunk itt a feltáró munkát.

Itt a mélyítési munkahely felett elhelyezkedő "Részelő-szakasz" rendkívül szűk, a törmelék kiszállítást erősen akadályozta. Ezért elhatároztuk a repedés-ág megkerü-

lését, melyet a teljes szelvényű bontás lehetővé is tett. Az előző években végzett feltárás "jellegzetességét" - a csak előrehaladást oélzó keskeny szelvényű bontást - most teljes szelvényű bontás váltotta fel, hiszen a biztonságos munkát csak ez garantálhatta. Így elejét lehet annak is venni, hogy a következő évi hóolvadás során a nyelőbe zuduló víz újabb mennyiségű törmelékkal tömje el a már kibontott szakaszokat. Nagyon valószínű, hogy a következő hóolvadás víztömege már segítők lesz a további feltárásokban, áttörheti a törmelékdugót. A reszelő-ág felső pereméről, a holocén üledék legfelső rétegéből újabb redős zápfog került elő, valószínűleg az előző évi hasonló töredék része. A leletet Dr. Kordos László lóól származónak határozta meg /Equus caballus Linné/, amely a felszínről a későbbi üledékekkel kerülhetett a barlangba.

A feltárás további méterekkel vitte továbbá a víznyelő bontását, melynek hossza kb. 40 méter körül jár, a felsőbb szakaszokon újabb 2 fülkével gazdagodtak a járatok és az alján is teremre szélesedik ki. Rendkívül fáradságos, nehéz munkát kíván itt a feltárás kutatóinktól, mert kötéllal 2 szakaszban lehet a depónia használatával a vödröket felszínre juttatni és a járat nyirkos és hideg. Összel egy további helyiség kialakítása is szükségessé vált, ezért a kutató-faház mögött raktárhelyiséget mélyítettünk a hegyoldalba. Ennek építése raktározási gondjainkat is megoldja és további szálláshelyeket is biztosít a kutatóknak. Teljes befejezését, berendezését csak a téli időszak elmúltával tudjuk majd elkészíteni. Az itteni munkahelyen csoportunk tagjai 37 munkanapon 248 fővel 1027 munkaórát teljesítettek, s további kutatását is folytatjuk 1978. évben.

4. A dorogi Mészmi kőbányái évek óta szolgálnak olyan meglepetésekkel, amelyek miatt fokozottan figyelemmel kísértük az itt folyó kőbányászatot egy újabb hévizes barlangroményében. Többször harántoltak itt kisebb hévizes barlangkürtöket, feltörési vízjáratokat. Ezévbén októberben azután nagyobb jelentőségű hirt kaptunk az "Uj-bánya" üzembrészben a II. szinti kőbányájának baloldali falán a robbantás után komoly méretű, tipikusan hévizes üreg nyílt meg, mely rendkívül gazdag hévizes eredetű képződményekben. A Mészmi vezetőivel történt megbeszélések után, mellyel a terület épségét, további művelésének megállítástát kértük, megkezdtuk a barlang feltárását. A kőbánya ÉNy-i oldalfalában nyíló barlang rendkívül szép, típusos, a Sátorkőpusztai-barlangra emlékeztető tágas felső járata kb. 10 méter, hosszan 60°-os lejtéssel halad, majd függőlegesbe fordul. Inne oldalfárat is indul, mely rendkívül gazdagon gipszkristállal borított gömbfülkét rejteget. A többi részen aragonit-fürtök dus tömege borítja a falat olyan mennyiségben és szépségben, amely eddigi tapasztalataink szerint páratlan. A függőleges szakaszhoz is több gömbfülke csatlakozik, melyek épp oly gazdagok képződményekben. Az akna alja törmelékdomb, melynek zöme valószínűleg a robbantás során zudult le, mert egészen laza halomban áll. Ez a törmelék zárja el középen a járat további mélységbeli folytatását, bár kőtfelől is nyílik oldalirányból egy-egy hasadék, mely a törmelékhalmot körbekerítve járható. Lazán települt hatalmas borsóköves aragonittömbök borítják a körjárat mennyezetét, oldalfalait, sőt a talpazatot is. Sajnos ezt a közepénél zárja el a bezudult törmelék. A hideg beálltáig sikerült az alapvető méréseket is elvégezni. Ezek alapján a járat feltárt szakaszának mélysége 17 méter, a járatok összhossza meghaladja a 40 métert. Az elkövetkező időszakban a hátralévő méréseket kívánjuk elvégezni itt, majd a szükséges feltárásokat, hogy ez a kicsi, de rendkívül sokat ígérő barlang esetleg a Sátorkőpusztai-barlang méltó társává fejlődhessen. Az eddigi képződmények láttán reményeink nem hiábavalók, hiszen a

felszínen végzett becselések és a terület elhelyezkedése mutatja, hogy szerkezetileg a tokodi bányák hasadékrendszeréhez tartozik ez a barlang, amely köztudottan leglátványosabb barlangi üregrendszerünket rejti.

Itt eddig 31 fővel 150 munkaórát teljesítettünk. Itt a robbantás következtében lehullott képződményeket, kristályokat gondosan begyűjtöttük.

Az év folyamán folytattuk a környéken lévő és a dorogi bányabeli ásványtársulások, kristályok, képződmények gyűjtését. Évek óta tudjuk, hogy kutatóterületünkön a barlangok tudományos feldolgozása /biológiai, ásványtani, geológiai stb./ nem teljes. Mivel soha ortunkban ehhez szakember nincs, többször is kértük a t. Társulatot, hogy ebben a nagyarányú tudományos munkában segíteni sziveskedjenek. Ismételten ezúton kérjük segítségüket, hiszen úgy a Sátorkői-, mint a Strázsa- és az új dorogi barlang megismerésénél a figyelmet a szakemberek részéről is.

Klimavizsgálatainkat ebben az évben is folytattuk, folyamatosan végezve a méréseket 2 h tenként a Sátorkői- és a pilis-nyergi-barlangban. Hőmérsékletmérést és páratartalom mérést végzünk folyamatosan.

A szükségessé vált régi térképek felülvizsgálata és ellenőrzése miatt elkezdtük a Sátorkőpusztai-barlang teljes új térképének elkészítését, amelyen a már azóta felfedezett szakaszok is szerepelnek majd /felső gömbfülke-sor, nagy-kupola, középszintű kristályterem, mélyszerinti új Kadio-szakasz, stb./. A rendkívül aprólékos munka összeállítása még hátra van, mely a méréseket és rajzolást végző csoporttársunk katonai szolgálata miatt megszakadt, s melynek folytatását másnak kellett átvenni.

E mellett elkészült a Pilis-nyergi-viznyelőbarlang térképe is, mely már csak fénymásolásra vár. Terveink szerint készül a dorogi új barlang mérése is. Mindezekkel a tervezett dokumentációs feladatainkat teljesítettük, a szükséges technikai feltételek megteremtése azonban sokszor komoly nehézséget jelent.

Madaras Istvánné